

СПІВСТАВЛЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ ВИМОГ ЩОДО ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ МОЛОЧНОЇ СИРОВИНИ

О.П. Осадчук, асистент кафедри менеджменту
Національний університет харчових технологій

На сучасному етапі розвитку нашої держави, все більше уваги приділяється виробництву якісних та безпечних продуктів харчування. Переорієнтація національної харчової індустрії на виробництво якісних та безпечних продуктів харчування є основним напрямом забезпечення продовольчої безпеки країни та гарантування захисту здоров'я і життя споживачів.

Виробництво високоякісної харчової продукції, яка характеризується безпечністю та конкурентоспроможністю на вітчизняному та європейському ринках, має регулюватися та контролюватися на державному рівні за допомогою налагодженої та систематичної дії численних нормативно-правових документів.

В межах нашої держави, основні питання щодо здійснення виробничих процесів, контролю, санітарного нагляду по виготовленню якісної та безпечної продукції, зокрема молочної, визначено наступними нормативно-правовими актами: Закон України «Про ветеринарну медицину», «Про безпечність та якість харчових продуктів», «Про молоко та молочні продукти» [1, 2]. Проте вимоги українського законодавства недосконалі та суттєво відрізняються від європейських.

Основні правила регулювання діяльності в сфері забезпечення продовольчої безпеки країн-членів Європейської Спільноти, прописані в Постанові (ЄС) № 178/2002 «Про встановлення загальних принципів та вимог законодавства щодо харчових продуктів, створення Європейського органу з безпеки харчових продуктів та встановлення відповідних процедур у цій галузі». Вимоги даної Постанови або, так званого, «Загального харчового закону» покликані забезпечити захист здоров'я та інтересів споживачів щодо харчових продуктів.

Зазначені принципи базуються на детальному аналізі ризиків, повній відповідальності виробників, можливості відстеження походження харчових продуктів та усіх стадіях їх виробництва, переробки та реалізації, а також на широкому впровадженні принципів НАССР. Слід зазначити, що вимоги даної постанови стосуються усіх стадій виробництва, обробки та поширення продуктів харчування і кормів за виключенням первинної продукції для приватного використання та споживання [5].

Важливим аспектом, що підлягає обов'язковому державному контролю є якість та безпечність молочної сировини, вимоги до якої визначені ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі». В державному стандарті встановлені нормативні значення показників жирності та кислотності, допустима кількість соматичних клітин, рівень бактеріального обсіменіння, за якими молочну сировину відносять до певного гатунку. З 1 серпня 2007 року до цього стандарту були внесені зміни та доповнення в частині введення нового гатунку сировини «Екстра».

На території ЄС вимоги до якості та безпечності харчових продуктів регулюються Постановою (ЄС) № 853/2004 Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2004 року. Дана Постанова визначає специфічні правила щодо гігієни харчової продукції, зокрема у секції XI «Сире молоко та молокопродукти» зазначені чіткі вимоги для підприємств, які займаються виробництвом та збиранням сирого молока [6].

В Постанові ЄС № 853/2004 та державному стандарті України ДСТУ 3662-97 визначені основні нормативні значення показників безпеки (вміст важких металів, мікотоксинів, антибіотиків, пестицидів, нітратів та радіонуклідів) та якості молочної сировини (органолептичні показники, температура, кислотність, густина, масові частки жиру, білку та сухих речовин). Співставлення європейських та національних норм щодо якості та безпечності молочної сировини представлено в таблиці.

**Показники українських та європейських нормативів щодо якості та
безпеки молочної сировини**

ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі»					Постанова ЄС № 853/2004
Показник якості молока	гатунок				
	екстра	вищий	перший	другий	
Кислотність	16,0-17,0	16,0-17,0	≤ 19,0	≤ 20	
Ступінь чистоти за еталоном, група	I	I	I	II	
Загальне бактеріаль- не обсіменіння, тис./см ³	□ 100	≤ 300	≤ 500	≤ 3000	□ 100
Температура	□ 6	≤ 8	≤ 10	≤ 10	≤ 6
Масова частка сухих речовин, %	> 12,2	≥ 11,8	≥ 11,5	≥ 10,6	
Кількість соматич- них клітин, тис./см ³	□ 400	≤ 400	≤ 600	≤ 800	≤ 400

З даної таблиці видно, що державні нормативні значення показників якості та безпеки молочної сировини не відповідають вимогам ЄС і значно перевищують норми європейського законодавства щодо загального бактеріального забруднення та кількості соматичних клітин.

Сучасний стан гармонізації національних стандартів знаходиться на відносно низькому рівні, оскільки із 54 чинних державних стандартів на молочну сировину та молокопродукти, ідентифіковано до міжнародних вимог ISO лише 23 стандарти. З цієї групи не відповідають міжнародним вимогам якості: молоко коров'яче питне при його закупівлі, сиркові вироби, кефір, сметана, консерви молочні тощо. Відсутні гармонізовані стандарти щодо термінів зберігання, технічних умов заготівлі молокопродуктів, у тому числі для дитячого харчування, методів визначення жиру, чистоти води, мікробіологічного аналізу та інші [4].

Невідповідність українського законодавства європейським вимогам щодо виробництва якісних та безпечних продуктів харчування, а також наявність

значного розриву між значеннями нормативних показників пояснюється тим, що у більшості випадків якість вітчизняного молока та молочних продуктів регулюється старими ГОСТами в українській редакції, основна частина яких не переглядалася впродовж останніх 15 років.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про безпечність та якість харчових продуктів від 08.09.2005 №2863-IV» / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1/rada.gov.ua>
2. Закон України „Про молоко та молочні продукти” від 24.06.2004 року № 1870–IV/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>
3. ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://molsouz.org.ua>
4. Ліпич Л.Г. Якість молочної сировини в Україні: перспективи підвищення/ Ліпич Л.Г., Момчева А.М.// Інноваційна економіка. – 2010. – №16. – с.152-157.
5. Постанова (ЄС) № 178/2002 «Про встановлення загальних принципів та вимог законодавства щодо харчових продуктів, створення Європейського органу з безпеки харчових продуктів та встановлення відповідних процедур у цій галузі».
6. Постанова (ЄС) № 853/2004 «Про встановлення специфічних правил щодо гігієни харчових продуктів тваринного походження».